

Сезона 2016/2017

Петак, 25. новембар 2016. године
Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

За мегаломане

Диригент: **Урош Лајовиц**
Солисти: **Бечки Брамс трио**

Програм:
Л. ван Бетовен: Велика fuga оп. 133
Трајање: око 16 минута

Л. ван Бетовен: Концерт за виолину, виолончело, клавир и оркестар у Це-дуру оп.56
Allegro
Largo
Rondo alla Polacca

Трајање: око 35 минута

Ј. Хајдн: Симфонија бр. 60 у Це-дуру (Чудак)
Adagio – Allegro di molto
Andante
Menuetto
Presto
Adagio (di Lamentatione)
Finale: Prestissimo

Трајање: око 30 минута

Концертмајстор: **Тијана Милошевић**

Последње године свог живота **Лудвиг ван Бетовен** (1770–1827) је посветио компоновању гудачких квартета, и то након премијере своје последње, Девете симфоније почетком 1824. године. Завршивши своје последње велико дело, гудачки квартет у Еф-дуру оп. 135, 1826. године, током боравка на имању свог брата Јохана у Кремсу, Бетовен је одлучио да преради своје раније дело, гудачки квартет у Бе-дуру оп. 130 из 1825. године. Будући да се на месту последњег става налазила обимна fuga (што у Бетовеново време није било неуобичајно за овај жанр), издавачи и извођачи су сматрали да је она неприкладна за завршетак циклуса. Стога, након премијерног извођења, Бетовен написао нови, једноставнији финални став, док је првобитни финални став уобличио као **Велику фугу** оп. 133. Инспирацију за ово дело Бетовен је пронашао упознајући се са делима Јохана Себастијана Баха, која су композитора провоцирала током читавог живота, па и не чуди да се у Бетовеновом опусу налази велики број полифоних одсека и ставова. Велика fuga за гудачки квартет је двострука fuga, чије се теме спроводе током неколико одсека. Због њихове упечатљивости и, у одређеној мери самосталности, ови одсеци готово да добијају улогу ставова унутар сонатно-симфонијског циклуса. Дело је посвећено Кардиналу Рудолфу, аустријском надвојводи. Верзију за гудачки оркестар која ће бити изведена приредио је аустријски композитор, диригент и пијаниста Феликс Вајнгартнер 1906. године.

Троструки концерт у Це-дуру оп. 56 за виолину, виолончело и клавир завршен је 1802. године. До тада, Бетовен је стекао значајно искуство у компоновању оркестарске и концертантне музике, а до тада је успео да се представи бечкој публици, између осталог, као аутор две симфоније и три концерта за клавир. Композитор је написао Троструки концерт као млад, али скоро потпуно глув човек. Иако је због тога постао веома депресиван, у овом делу се не јављају мрачне и меланхоличне епизоде, какве ће се често налазити у његовим касним делима. Класичан троставачни циклус сачињен је од спољних брзих и унутрашњег лаганог става и садржи вешто исткано прожимање бравурозних деоница три солистичка инструмента које се међусобно допуњују, како тематски, тако и тембрално, чинећи са остатком оркестра помало необичну, али веома динамичну, интересантну целину.

Крајем шездесетих и почетком седамдесетих година 18. века **Јозеф Хајдн** (1732–1809) се, током службовања на двору породице Естерхази, посветио компоновању инструменталне музике, стварајући најпре симфоније и гудачке квартете. Током веома кратког периода, свега неколико година настало је око петнаест симфонија и осамнаест гудачких квартета. Управо симфоније које настају у овом периоду сматрају се једним од најпопуларнијих Хајднових остварења овог жанра насталих пре последњих дванаест *Лондонских симфонија*, које представљају круну симфонијског жанра у Хајдновом опусу. О томе сведоче и бројни „надимци“ које је публика Хајдновог доба наденула поменути симфонијама (на пример, *Опроштајна симфонија*, *Марија Терезија*, *Учитељ* и многе друге).

Од 1769. године, Николај Естерхази, тадашњи Хајднов патрон је показао велико интересовање за позориште, па је у наредних неколико година често ангажовао позоришне трупе, које су изводиле углавном Шекспирове трагедије. Једини

позоришни комад за који се поуздано зна да је Хајдн писао музику јесте француска комедија *Чудак (Le distrait)* Жана-Франсоа Рењара. На основу музике за тај позоришни комад, 1774. године је настала **Симфонија бр. 60**. Будући да је главни лик позоришног комада забораван, одсутан мушкарац, Хајдн је првобитну сценску музику уобличио у помало хаотичан и на веома духовит начин неорганизован шестоставачни циклус. Тако се у делу јавља велики број француских, мађарских, али и балканских народних мелодија, па чак и мелодија налик грегоријанским напевима. Како би што вештије дочарао одсутност, у првом ставу, Хајдн готово неприметно „искаче“ из ове симфоније и цитира своју ранију Симфонију бр. 45 (*Опроштајна симфонија*), па чак у последњем ставу креира занимљиву тонску слику „закаснилог штимовања“ и свирања „погрешних“ тонова које диригент „исправља“.

Милош Браловић*

*У сезони 2016-17, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.